

Izveštaj o radu za 2018. godinu Regionalne Agencije za Razvoj Istočne Srbije – RARIS

UVOD

Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije – RARIS osnovana je 28. marta 2007. na osnivačkoj Skupštini održanoj u Zaječaru, a registrovana 31. maja kao DOO kod Agencije za privredne registre.

RARIS je sa radom počeo 1. jula 2007. god.

Osnivači RARIS-a su grad Zaječar i Bor i opštine: Majdanpek, Kladovo, Negotin, Sokobanja, Knjaževac i Boljevac, Regionalna privredna komora, Fakultet za menadžment, Preduzeće za puteve Zaječar, Vodogradnja – Zaječar i Timočki klub.

Programom rada definisana su sledeća strateška opredeljenja RARIS-a:

- Vizija: Balansiran i ujednačeniji regionalni razvoj u Srbiji
- Misija: Stvaranje, podrška i podsticanje regionalnog razvoja i stvaranje stimulativnog poslovnog okruženja u istočnoj Srbiji
- Cilj: Podrška razvojnim inicijativama zasnovana na institucionalnom umrežavanju i partnerstvima koja ima za cilj održivi razvoj istočne Srbije

TERITORIJA I CILJNA GRUPA

RARIS je svoje aktivnosti realizovao na teritoriji istočne Srbije – region Timočke krajine koji se sastoji od grada Zaječara i sedam opština: Boljevac, Sokobanja, Knjaževac, Majdanpek, Kladovo, Bor i Negotin.

Ciljne grupe RARIS-a su bile:

- Lokalne vlasti i njihove institucije, javna komunalna preduzeća i druge institucije i organizacije u nadležnosti lokalnih vlasti.
- Institucije u funkciji podrške biznis aktivnostima (Regionalna privredna komora, Regionalna Agencija za MSP, itd)
- Biznis sektor: Privredna društva, Institucije u funkciji podrške biznis aktivnostima (Regionalna privredna komora, Udruženja preduzetnika) i poslovne aktivnosti uopšte
- Građansko društvo: NVO-i i druge organizacije iz lokalne zajednice

ZAKON O REGIONALNOM RAZVOJU

Za rad RARIS-a je od posebne važnosti Zakon o regionalnom razvoju. Po Zakonu o regionalnom razvoju (član 37) Regionalna razvojna agencija je privredno društvo ili udruženje osnovano za obavljanje poslova odnosno unapređenje regionalnog razvoja, koja je akreditovana, u skladu sa ovim Zakonom. Za region južne i istočne Srbije je po Zakonu predviđeno da se akredituju minimum tri Regionalne razvojne agencije.

Na osnovu 41. stav 2. Zakona o regionalnom razvoju („Službeni glasnik RS“, br. 51/09 i 30/10), i člana 42. stav 1. Zakona o Vladi („Službeni glasnik RS“, br. 55/05, 71/05-ispravka, 101/07 i 65/08), Vlada Srbije je donela UREDBU O UTVRĐIVANJU BLIŽIH USLOVA, KRITERIJUMA I NAČINA AKREDITACIJE I ODUZIMANJA AKREDITACIJE REGIONALNIM RAZVOJNIM AGENCIJAMA. Ovom Uredbom (član 2) utvrđuju se bliži uslovi, kriterijumi i način akreditacije privrednih društava i udruženja osnovanih za obavljanje poslova odnosno unapređenje regionalnog razvoja. Akreditacija se sprovodi radi uspostavljanja pravnog i institucionalnog okvira za planiranje, organizovanje koordiniranje i realizaciju razvojnih aktivnosti u cilju osiguranja kvaliteta i održivosti institucija koje se bave regionalnim razvojem u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju. RARIS je uspeo da postane prva Akreditovana Regionalna razvojna agencija u Srbiji, od 4. maja 2011. godine.

RARIS je takodje uspeo da postane prva Regionalna razvojna agencija koja je obnovila akreditaciju 16. maja 2013 godine, na period od 5 godina. RARIS je obnovio akreditaciju 19. jula 2018 na period od 5 godina

U skladu sa primenom Zakona o regionalnom razvoju su aktivnosti RARIS-a bile jednim delom bile okrenute i pomoći u implementaciji Zakona, pre svega kroz Programe koje je realizovala Razvojna agencija Srbije a u istočnoj Srbiji ih sprovodio RARIS.

Razvojna agencija Srbije je i ove godine učestvovala u sufinansiranju godišnje članarine jedinice lokalne samouprave zavisno od stepena razvijenosti na sledeći način:

- 1) u iznosu od 25% godišnje članarine za jedinice lokalne samouprave razvrstane u treću grupu po stepenu razvijenosti;
- 2) u iznosu od 50% godišnje članarine za jedinice lokalne samouprave razvrstane u četvrtu grupu po stepenu razvijenosti;
- 3) u iznosu od 75% godišnje članarine u devastiranim područjima.

Zahtev za sufinansiranje članarine za 2018-tu godinu su podnele opštine: Knjaževac, Negotin, Kladovo, Boljevac i Sokobanja.

RESURSI RARIS-a u 2018. godini

- Ljudski resursi

RARIS je 2018. godinu završio sa Direktorom, 3 projekt menadžera, 1 task menadžerom i 2 asistenta (InDoc centar i administracija).

Većina zaposlenih su sa velikim iskustvom na sličnim poslovima, sa širokim spektrom znanja koje je omogućilo pokrivanje veoma široke lepeze programa.

- Prostorno tehnički uslovi

Prostor za rad je obezbedjen u Poslovnom centru Razvojne agencije Srbije u Zaječaru. RARIS je sa RAS-om potpisao ugovor o zakupu poslovnog prostora. Tehnička opremljenost je na zadovoljavajućem nivou.

AKTIVNOSTI RARIS-a u 2018. godini

Glavne aktivnosti koje je RARIS realizovao u 2018. su bile:

1. Aktivnosti na regionalnim projektima od strateškog interesa
2. Podrška pripremi lokalnih i regionalnih projekata
3. Priprema i implementacija drugih projekata
4. Podrška MSPP sektoru
5. Implementacija projekata za koje je obezbedjeno eksterno finansiranje
6. Promocija mogućnosti investiranja u region
7. Lobiranje i zastupanje interesa
8. Edukacija i obuka
9. Podrška Regionalnom razvojnom savetu
10. Jačanje kapaciteta RARIS-a
11. Tržišne aktivnosti

Sledi detaljan pregled po svim aktivnostima:

1. Aktivnosti na regionalnim projektima od strateškog interesa

- a) Regionalni centar za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom

Opis potrebe
U regionu je prepoznata potreba da se uspostavi zajednički, regionalni centar za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom
Aktivnost
<p>Na projektu se intenzivno radi nekoliko godina: U toku 2012. je usvojen plan detaljne regulacije regionalne deponije. U 2013-toj grad Zejačar je "izuzeo" 2,5 ha za potrebe izgradnje postrojenja za preradu animalnog otpada.</p> <p>U 2014-toj je potpisan novi Sporazum o zajedničkom upravljanju komunalnim otpadom između grada Zaječara i opština Majdanpek, Kladovo, Bor, Negotin, Knjaževac i Boljevac.</p> <p>U 2015-toj je formirano Koordinacioni odbor za sprovođenje Sporazuma. Koordinacioni odbor koji prati realizaciju Projekta je usvojio Akcioni plan za realizaciju Sporazuma i doneo odluku da će se projekat primarno finansirati kroz primenu Javno – privatnog partnerstva.</p> <p>Na bazi tih odluka RARIS je raspisao tender i oktobra 2015-te potpisao Ugovor sa Fakultetom tehničkih nauka iz Novog Sada za izradu Regionalnog plana upravljanja otpadom, Ugovora za njegovo sprovođenje i strateške procene uticaja regionalnog plana upravljanja otpadom na životnu sredinu.</p> <p>U toku 2018-te je završena izrada Regionalnog plana upravljanja otpadom, Ugovora za njegovo sprovođenje i Strateške procene uticaja regionalnog plana upravljanja otpadom na životnu sredinu. Ministarstvo je dalo saglasnost na Regionalni plan upravljanja otpadom i Stratešku procenu uticaja regionalnog plana upravljanja otpadom na životnu sredinu. Održana je prezentacija za odbornike i JKP Regionalnog plana upravljanja otpadom i Ugovora za njegovo sprovođenje 26. novembra u Zaječaru.</p>

23. oktobra potpisan je Ugovor sa konsultantima za javno – privatno partnerstvo u procesu odabira privatnog partnera – operatera budućeg Regionalnog centra za upravljanje otpadom „Halovo“, rok za realizaciju je 12 meseci. Konsultanti rade na pripremi projekta JPP.

Saglasnost za Regionalni plan upravljanja otpadom i Ugovor za njegovo sprovođenje su na svojim Skupštinama u toku 2018-te godine dali: Kladovo, Zaječar, Boljevac, Bor, Negotin i Majdanpek

Uplatu sredstva za finansiranje Ugovora u okviru zajedničke nabavke sa konsultantima za javno – privatno partnerstvo je izvršio Majdanpek.

Tokom godine je održano i više sastanaka sa različitim zainteresovanim stranama.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Ostvarena dalja podrška Koordinacionom odboru za izgradnju Regionalnog centra za upravljanje komunalnim otpadom u skladu sa njegovim potrebama i odlukama

Ostvareni rezultat:

- Pružena podrška Koordinacionom odboru za izgradnju Regionalnog centra za upravljanje komunalnim otpadom u skladu sa njegovim potrebama i odlukama

b) Gasifikacija

Opis potrebe

Nedostatak gasne infrastrukture u regionu otežava rad postojeće privrede i predstavlja značajno ograničenje za dovođenje investicija u region. Dodatno, usled male pokrivenosti teritorije urbanih područja centralnim sistemima daljinskog grejanja, zagađenost vazduha i negativni uticaji gasova nastalih loženjem tokom zimskih meseci su visoki.

Aktivnost

RARIS je pratio dalje aktivnosti na izgradnji magistralnog kraka gasovoda Južni Tok, koji je uslov za gasifikaciju istočne Srbije i mogućnosti povezivanja našeg regiona.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Traženje mogućnosti nastavka izrade dokumentacije za magistralni gasovod
- Održavanje kontakta sa odsecima rudarstva i energetike u odgovarajućim ministarstvima

Ostvareni rezultat:

- Obzirom na obustavljanje aktivnosti oko izgradnje Južnog toka nije bilo moguće definisati novu poziciju regiona
- Nije postojao jasno artikulisan interes u regionu za dalje lobiranje. Održavani kontakti sa odsecima rudarstva i energetike u odgovarajućim ministarstvima

c) Unapredjenje regionalnog vodosnabdevanja

Opis potrebe

Tokom 2015-godine je započeta regionalna saradnja na temu unapređenja vodosnabdevanja u Borskom i Zaječarskom okrugu.

Cilj ove aktivnosti je bolja koordinacija u pripremi i realizaciji projekata usmerenih na unapredjenje vodosnabdevanja u regionu

Aktivnost

RARIS je 2015-te u saradnji sa svim JKP iz regiona izradila Analizu potreba i mogućnosti unapređenja vodosnabdevanja u istočnoj Srbiji. Na bazi te Analize su obavljene konsultacije sa Načelnicima upravnih okruga i predstavnicima lokalnih samouprava iz oba okruga kao i sa Institutom "Jaroslav Černi". Institut "Jaroslav Černi" je krajem 2015-te izradio Program mera i mogućnosti za unapređenje vodosnabdevanja u istočnoj Srbiji koja je predložila moguća konkretna rešenja za unapređenje vodosnabdevanja područja istočne Srbije.

Tim povodom je 11 februara 2016.god u Zaječaru održana zajednička sednica Saveta Borskog i Zaječarskog upravnog okruga na kojoj su učestvovali predstavnici svih lokalnih samouprava i JKP iz Borskog i Zaječarskog okruga, kao i predstavnici Direkcije za vode, Srbija voda i Instituta "Jaroslav Černi".

Na sednici su jednoglasno doneti sledeći zaključci

1. Uspostavlja se međuopštinska saradnja za unapređenje vodosnabdevanja u Borskom i Zaječarskom upravnom okrugu. Za vođenje procesa međuopštinske saradnje je zadužen Operativni tim koga čine Načelnici Borskog i Zaječarskog upravnog okruga i direktor RARIS-a.
2. Predlaže se izrada Studije o mogućnostima dugoročnog rešenja vodosnabdevanja svih naseljenih mesta istočne Srbije. Od Direkcije za vode se očekuje da finansira izradu ove Studije.

U 2017-toj je zatraženo da Direkcija za vode finansira Studiju o mogućnostima dugoročnog rešenja vodosnabdevanja svih naseljenih mesta istočne Srbije. Direkcija je ovaj zahtev odbila sa obrazloženjem da će se ova situacija analizirati na nacionalnom nivou.

U 2018-toj je obavljeno više konsultacija bez definisanja mogućih zajedničkih aktivnosti.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Traženje mogućnosti nastavka izrade dokumentacije unapredjenje regionalnog vodosnabdevanja
- Održavanje kontakta sa nadležnim organima i zainteresovanim stranama

Ostvareni rezultat:

- Tražena je mogućnosti nastavka izrade dokumentacije unapredjenje regionalnog vodosnabdevanja
- Održavani su kontakti sa nadležnim organima i zainteresovanim stranama

d) Rečna linija Beograd - Djerdap

Opis potrebe

Jedan od najvećih problema za valorizaciju turističkih potencijala Dunava je nepostojanje rečnog saobraćaja na potezu Beograd – Đerdap. Ovakva rečna linija bi dodatno podigla turističku atraktivnost svih turističkih lokacija duž Dunava.

Pet opština Donjeg Podunavlja, Nacionalni park Đerdap i RARIS su 2014-te pokrenuli inicijativu za uspostavljanje rečne linije Beograd – Đerdap.

Aktivnost

- Izradjena je Analiza mogućnosti uspostavljanja rečne linije Beograd – Djerdap 2013-te godine. Studija je definisala transportno sredstvo, predložila optimalnu rutu i dala finansijske pokazatelje. Ova Analiza je finansirana od strane EU u okviru projekta „TRANSDANUBE“.
- Od Analize se očekivalo da predloži najbolje transportno sredstvo za prevoz, relativno malog broja putnika (do 100 osoba) uz mogućnost utovara bicikli, u kratkom vremenskom intervalu. Nakon analize više različitih transportnih jedinica odabran je

<p>hoverkraft. Hoverkraft je potpuno amfibijsko sredstvo na vazdušnom "jastuku", koja istu rutu prelazi tri i više puta brže u odnosu na konvencionalni brod.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Započeti su razgovori oko uspostavljanja rečne linije i identifikovali dve opcije: privatni operater ili zajedničko preduzeće koje će formirati lokalne samouprave i drugi zainteresovani partneri. - Pet opština Donjeg Podunavlja su zvanično iskazale spremnost da ovaj projekat podrže uz obezbeđenje potrebne lokalne komunalne infrastrukture. - Početkom 2017-te je formirana Radne grupe za koordinaciju aktivnosti na projektu uspostavljanja rečnog putničkog saobraćaja na relaciji Beograd – Đerdap". U sastav Radne grupe su ušli predstavnici Ministarstva zaduženih za saobraćaj, turizam i životnu sredinu, Agencije za luke kao i predstavnici opština Kladovo, Veliko Gradište i Majdanpek, dok je RARIS sekretarijat Radne grupe. - U 2018-toj je RARIS pripremio projekat za izradu Prethodne studija opravdanosti uspostavljanja rečne linije kojim je konkurisano kod Ministarstva turizma, ali projekat nije odobren. - U 2018-toj je organizovana poseta Twin City Liner koji vozi od Beča do Bratislave kao i više sastanaka sa JRB i drugim zainteresovanim stranama. <p>Treba postići precizan dogovor oko dalje realizacije projekta.</p>
<p>Očekivani rezultat u 2018.</p> <p>Očekivani rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Traženje mogućnosti nastavka realizacije projekta • Održavanje kontakta sa nadležnim organima i zainteresovanim stranama <p>Ostvareni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tražena je mogućnosti nastavka izrade dokumentacije i konkurisano je kod Ministarstva turizma • Održavani su kontakti sa nadležnim organima i zainteresovanim stranama

e) Standardizacija usluga LER kancelarija

<p>Opis potrebe</p> <p>Na teritoriji koju pokriva RARIS je aktivno više Odeljenja/Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj (u daljem tekstu: LER kancelarija) na lokalnom nivou. LER kancelarije postoje u: Zaječaru, Sokobanji, Kladovu, Negotinu i Boljevcu. U Knjaževcu radi Lokalna agencija za razvoj, a u Majdanpeku Fondacija za LER.</p> <p>LER kancelarije su se u prethodnoj godini, uglavnom, bavile pripremom opštinskih projekata kojima se aplicira za dodatna sredstva po konkursima ministarstava, EU Pro programa i prekograničnih programa.</p>
<p>Aktivnost</p> <p>U poslednjih nekoliko godina realizovane su značajne aktivnosti na polju jačanja LER kancelarija i zaposleni u njima su obučeni za kvalitetni rad, ali zbog odlaska nekih zaposlenih i dolaska novih ljudi, kao i restrukturiranja i promena u pojedinim kancelarijama, javlja se potreba za dodatnim jačanjem njihovih kapaciteta.</p> <p>U Zaječaru, LER kancelarija je transformisana, redefinisani su njeni zadaci i izvršene su kadrovske promene.</p> <p>U Knjaževcu, Agencija za razvoj je delimično promenila svoju ulogu, tako da se sada bavi uglavnom razvojem poljoprivrede i upravljanjem sportskim objektima i objektima rekreacije u</p>

vlasništvu opštine (bazen „Banjica“), dok je Odeljenje za privredu i društvene delatnosti opštine Knjaževac preuzelo na sebe aktivnosti oko pripreme i upravljanja projekata. U toku 2018. godine prioritet je bio saradnja i razmena informacija između RARIS-a i LER kancelarija kao i obuka za upravljanjem projektnim ciklusom. U tom cilju LER kancelarije su redovno informisane o dostupnim finansijskim izvorima, a za predstavnike LER kancelarija i zaposlene u lokalnoj samoupravi održan je trening za upravljanje projektnim ciklusom – U Zaječaru od 23-25.10.2018.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Ojačani kapaciteti LER kancelarija u skladu sa potrebama jedinica lokalne samouprave

Ostvareni rezultati:

- Ojačani kapaciteti LER kancelarija i sproveden trening za ukupno 26 predstavnika LER kancelarija

f) Jačanje regionalne turističke konkurentnosti

Opis potrebe

Razvoj turizma u istočnoj Srbiji je prepoznat kao jedan od strateških ciljeva u svim lokalnim i regionalnoj strategiji razvoja Timočke Krajine i u skladu sa tim predložene su mere i aktivnosti za sledećih nekoliko godina u kojima se ta strateška dokumenta implementiraju. U proteklih nekoliko godina su realizovani projekti koji su skrenuli pažnju na prirodne i kulturne atraktivnosti ovoga kraja koje se polako stavljaju u funkciju razvoja turističkog proizvoda, a region je počeo da postaje prepoznatljiv i investitorima koji žele da ulažu u razvoj turističkih kapaciteta. Identifikovana su tržišta koja iskazuju stalni rast i to pre svega tržišta Bugarske i Rumunije

Aktivnost

U 2018. godini je nastavljena dugoročna i održiva saradnja u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda. Saradnja se odvija sa svih 8 turističkih organizacija iz regiona. RARIS je sa partnerima iz regiona otpočeo dugorčni koncept zajedničke turističke ponude regiona na identifikaciji par „realnih“ turističkih proizvoda, na njihovom definisanju, razvoju i promociji. Saradnja je nastavljena kroz realizaciju projekata, uspostavljanje regionalne web platforme „Visit East Serbia“ i kroz redovni ciklus edukacija u kome su učestvovali turistički poslenici iz svih 8 opština/gradova iz istočne Srbije.

U okviru toga je urađeno:

- Prekogranična turistička inicijativa Srbija - Rumunija – Bugarska, ROSEB inicijativa je nastavila sa aktivnostima. Održan je IV sastanak mreže 4. oktobra 2018 na Borskom jezeru uz učešće turističkih poslenika iz istočne Srbije, predstavnika TO i opština istočne Srbije, predstavnika Ministarstva za evropske integracije i turističkih radnika i partnera iz Bugarske i Rumunije
- RARIS je u partnerstvu sa 8 TO iz istočne Srbije i Klasterom ruralnog turizma – Čarolija istoka realizovao projekat „Jačanje kapaciteta za razvoj turizma u istočnoj Srbiji“ U okviru projekta održano je niz edukacije iz turizma.
- Sa partnerom iz Rumunije realizovan je projekat „Carpathians Connects“ na uspostavljanju održivog prekograničnog planinskog turizma u karpatskoj oblasti Rumunije i istočne Srbije.
- Uspostavljena je saradnja sa turističkom agencijama Sabra i Rubikon iz Beograda i PanaComp iz Novog sada na intenzivnijem dovođenju turista u region. Predloženo je da

se u martu 2019 organizuje info tura za turooperatore iz Azije, a u okviru YUTE, priprema se konferencija o podršci receptivnim agencijama na koju će biti pozvan i RARIS

- Na inicijativu zaječarskog i borskog upravnog okruga učestvovalo je u objedinjavanju turističke ponude regiona i radnoj grupi za izradu regionalne turističke ponude.

Tokom 2018 godine u procesu uspostavljanja dugoročne i održive saradnje u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda učestvovalo je više od 35 zainteresovanih strana i to:

- Pružaoci usluga u turizmu
- Lokalne turističke agencije
- Turistička inspekcija
- Institucije nadležene za kulturno istorijske lokalitete i prirodne znamenitosti
- Lokalne turističke agencije
- Strukovne i druge organizacije

Pružana je podrška radu Klastera ruralnog turizma Čarolija istoka da pripremi projekte i konkuriše u okviru Programa prekogranične saradnje Bugarska - Srbija.

Regionalni turistički web sajt www.traveleastsrbia je ugašen a umesto njega RARIS je kreirao Regionalnu turističku web platformu „Visit East Serbia” sa ciljem da aktivno promoviše turističku ponudu istočne Srbije i predstavi turistima najbolje što naš region ima. Web platforma se sastoji od:

- web sajta www.visiteastsrbia.rs
- facebook strane <https://www.facebook.com/visiteastsrbia>
- instagram naloga <https://www.instagram.com/visiteastsrbia>
- YouTube kanala <http://skr.rs/dUr>

Web platforma je postavljena u saradnji sa 8 turističkih organizacija istočne Srbije. U toku 2018-te godine postignuti su odlični rezultati sa ovakvim vidom promocije, na društvenim mrežama ima više od 10.000 pratilaca i po tome je najpraćenija turistička stranica u regionu i treća u Srbiji, postove VES stranice je na Facebooku videlo 1,5 miliona ljudi, web sajt broji više od 60.000 klikova mesečno. Započet je prevod sajta na engleski i počele su pripreme za postavljanje stranice VES na društvenim mrežama na engleskom jeziku.

RARIS je otpočeo i pripreme za nastup regiona na sajmu turizma u Krajovi koji će biti u martu 2018. Zajednički nastup će biti pod brendom VES i do sada se prijavilo 9 učesnika. Partner iz Rumunije je obezbedio besplatni stand od 25 m² i audio i video opremu za sajamski nastup,

Ostvareni rezultati u 2018.

Očekivani rezultat:

- Nastavljen proces dugoročne i održive saradnje u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda
- Najmanje 35 zainteresovanih strana aktivno učestvuje u procesu
- Pružena podrška radu Klastera ruralnog turizma „Čarolija istoka”
- Uspostavljena saradnja sa najmanje 3 turističke agencije na intenzivnijem dovođenju turista u region

Ostvareni rezultati:

- Nastavljen je proces uspostavljanja dugoročne i održive saradnje u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda.
- Učešće u procesu uzelo više od 35 zainteresovanih strana (turističke organizacije, pružaoci usluga u turizmu, turističke agencije, institucije nadležne za kulturne lokalitete i prirodne znamenitosti i dr.)
- Pružena je podrška radu Klastera ruralnog turizma „Čarolija istoka”

- Uspostavljena je saradnja sa 3 turističke agencije na intenzivnijem dovođenju turista u region
- Izrađena je Regionalna turistička web platformu „Visit East Serbia“ za aktivnu promociju turističke ponude regiona

a) Ruralni razvoj

Opis potrebe
Ruralni razvoj svakako je veoma bitan deo sveobuhvatnog društveno - ekonomskog razvoja regiona. RARIS je od 2010. član u Asocijaciji RuralNet (Nacionalna Mreža za ruralni razvoj) kroz koju se odvija razmena informacija i koordinacija na nacionalnom nivou.
Aktivnost
Tokom 2018. godine RARIS je nastavio da radi na polju ruralnog razvoja. S obzirom na to da je finansiranje Mreže za ruralni razvoj prekinuto od strane Ministarstva poljoprivrede, aktivnosti u ovom delu su znatno smanjene nego proteklih godina, ali Mreža je nastavila da funkcioniše, a u Upravnom odboru od pet članova, je i predstavnik RARIS-a U ovoj oblasti, RARIS je tokom 2018. godine nastavio da učestvuje u aktivnostima Asocijacije RuralNet u okviru koje su najavljene i nove aktivnosti na LEADER programu. Takođe, RARIS je u 2018. godini, kao član Radne grupe za Poljoprivredu i ruralni razvoj, sigurnost hrane i fitosanitarna politika, ribarstvo Nacionalnog Konventa o EU, aktivno učestvovao u njenom radu. Tokom 2018 RARIS je inicirao i aktivno učestvovao u razgovorima Mreže sa Ministarstvom poljoprivrede na kreiranju standardizovanog seta usluga koje bi regionalne razvojne agencije, za račun Ministarstva, pružale na teritoriji koju pokrivaju.
Ostvareni rezultat u 2018.
Očekivani rezultat: - Učešće u aktivnostima u okviru Nacionalne Mreže za ruralni razvoj, odnosno podrška i učešće u mogućim zajedničkim projektima. Ostvareni rezultati: - Pružena podrška u pripremi zajedničkih projekata u okviru Asocijacije RuralNet (Nacionalna Mreža za ruralni razvoj) i inicirani razgovori sa nadležnim Ministarstvom na kreiranju standardizovanog seta usluga koje bi regionalne razvojne agencije pružale poljoprivrednim proizvođačima, kao i organizacijama i institucijama koje se bave ruralnim razvojem.

f) Uspostavljanje veza sa dijasporom

Opis potrebe
Naš region karakteriše veliki procenat stanovništva na privremenom radu u inostranstvu, Najveći broj njih živi i radi u Austriji, (procene su da ih ima više od 30.000 samo iz ovog regiona), ali ih takođe ima i u Nemačkoj, Švajcarskoj, Francuskoj, zemljama Skandinavije i dr. Iskustvo i ekonomski potencijal naše dijaspore nije dovoljno iskorišćen. Iako veliki broj njih izražava želju da se vrati u zemlju I otpočne neki posao, to se retko dešava. Jedan od osnovnih problema koji se javljaju kod kategorije tih ljudi kao potencijalnih investitora je nedovoljna informisanost o mogućnostima i šansama za otpočinjavanje i razvoj biznisa u ovom delu Srbije. Čak i oni koji žele da investiraju u Srbiji nisu dovoljno upoznati sa trendovima, propisima i mogućnostima tog ulaganja
Aktivnost
U 2018. godini RARIS je realizovao više aktivnosti usmerenih našoj dijaspori.

RARIS je aktivno učestvovao u pripremi nastavka projekta koji priprema ICMPD (International Centre for Migration Policy Development) za finansiranje kod Austrijske Razvojne Agencije ADA. Prvobitni predlog projekta nije prihvaćen i došlo je do promene nacionalnog partnera za projekat. Aktivnosti RARIS-a su bile usmerene na posredovanje u nalaženju novog nacionalnog partnera i na konkretnije definisanje uloge ARRA uključenih u projekat. Predlog RARIS-a predat ICMPD je i usvojen. Očekuje se konačna odluka o projektu.

Na lokalnom nivou su održavani kontakti sa predstavnicima dijasporo i lokalnih samouprava gde je i planiran i pripreman zajednički skup u Negotinu, koji ipak nije održan.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Organizovan najmanje jedan skup sa dijasporom na kome se razgovara o mogućnostima za unapredjenje saradnje

Ostvareni rezultati u 2018:

- RARIS aktivno učestvovao u pripremi novog projekta ICMPD;
- RARIS učestvovao u pripremi skupa sa dijasporom u Negotin, skup nije održan.

g) Regionalno brendiranje

Opis potrebe

Region istočne Srbije, u uslovima oštre tržišne konkurencije i ekonomskog zaostajanja za razvijenim delovima Srbije, mora sam da preuzme odgovornost za sopstvenu budućnost. Formiranje i uspostavljanje regionalnog brenda istočne Srbije samo je jedan korak napred u tom smislu, ali je on neophodan iz nekoliko razloga:

- Učiniti region istočne Srbije prepoznatljivijim i pozicionirati ga na domaćem, a u kasnijim fazama i na međunarodnom tržištu
- Istaknuti konkurentne prednosti regiona istočne Srbije
- Zainteresovati potrošače za regionalne proizvode i usluge; forsirati „želju“ kupaca da kupuju „svoje“ proizvode.
- Definirati paletu proizvoda i usluga koja garantuje određeni kvalitet

Aktivnost

Tokom 2018, RARIS je, nakon oficijelne registracije žiga garancije "Balcanica Superior" kod Zavoda za intelektualnu svojinu, raspisao konkurs za dodelu prava korišćenja brenda.

Po obavljenoj kontroli ispunjenosti kriterijuma, uslove za dobijanje statusa "Sertifikovani partner" i prava korišćenja brenda, ispunilo je deset kompanija iz istočne Srbije. Sa ovih deset kompanija, potpisani su ugovori i svečano im dodeljeni sertifikati na Gala svečanosti u Pozorištu "Zoran Radmilović", 28. novembra. Događaj je imao i više od regionalnog značaja, tako da su o njemu izvestili lokalni, regionalni i nacionalni mediji.

Kompanije koje su dobile status "Sertifikovanog partnera" su:

Timomed - Knjaževac, Vinarija RAJ - Negotin, Adonis – Sokobanja, Vinarija Matalj – Negotin, Hotel "Albo" - Bor, Restoran ŽUPAN – Sokobanja, MDS – Knjaževac, Etno selo "Gostoljublje" Sikole – Negotin, SCS Plus - Knjaževac i Frutimo - Knjaževac.

Na osnovu sporazuma sa Hotelom "Stara Planina" u prodavnici hotela postavljena je policica sa proizvodima sertifikovanih partnera.

Sve informacije o regionalnom brendu Istočne Srbije "Balcanica Superior" nalaze se na sajtu www.balcanicasuperior.rs.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultati u 2018. su bili:

1. Izrađena knjiga grafičkih standarda

<p>2. Raspisan javni poziv i zaključeni prvi ugovori za korišćenje brenda</p> <p>Ostvareni rezultati u 2018:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zvanično je registrovan žig garancije "Balcanica Superior" kod Zavoda za intelektualnu svojinu 2. Izrađena je knjiga grafičkih standarda 3. Raspisan je javni poziv i zaključeno 10 ugovora sa kompanijama iz istočne Srbije koje su dobile status „Sertifikovani partner“ 4. Postavljena je polica sa proizvodima koji nose oznaku „Balcanica Superior“ u maloprodajnom objektu Hotela „Stara Planina“.
---

2. Podrška pripremi lokalnih i medjuopštinskih projekata

<p>Opis potrebe</p> <p>Neophodno je pripremiti dovoljno veliki broj kvalitetnih projekata spremnih za finansiranje kako bi se mogla apsorbovati sredstva EU kada budu bila dostupna. U poslednjih par godina povećali su se kapaciteti RARIS da pruži i neposrednu podršku opštinskom i medjuopštinskom razvoju kroz kreiranje i razradu projektnih ideja, kroz pomoć pri prioritizaciji projekata, izradi prethodnih studija opravdanosti i studija opravdanosti, kao i kroz pomoć i podršku pri izradi razne druge projektne dokumentacije.</p>
<p>Aktivnost</p> <p>Predstavnici RARIS pružaju pomoć opštinama u pripremi opštinskih, medjuopštinskih i regionalnih infrastrukturnih projekata za dalje finansiranje kroz sledeće aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoć pri odabiru i razradi projektne ideje • priprema predloga projekta • definisanje ciljeva projekta, aktivnosti i rezultata • pomoć pri određivanju vremenskog plana projekta i budžeta projekta • podrška obezbeđenju sredstava za izradu projektne dokumentacije, odnosno investiciono-tehničke dokumentacije, uključujući idejne i glavne projekte, studije opravdanosti, studije uticaja na životnu sredinu i sl. • ubacivanje predloga projekta u SLAP sistem <p>RARIS je pomagao lokalnim samoupravama da uspostave saradnju za realizaciju infrastrukturnih projekata prema finansijskim institucijama ili drugim telima, kao što su: SDC, MISIP, KWF, MICLP, PUM...</p> <p>U toku 2019. pomoć je pružana sledećim projektima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Izgradnja regionalnog centra za upravljanje otpadom Halovo; ○ Uspostavljanje rečne linije Beograd - Djerdap; ○ Priprema zajedničkog projekta unapređenja vodosnabdevanja ○ Razvoju poslovne infrastrukture (Tehnološki park u Boru, Start-up centar prehrambene industrije u Knjaževcu) ○ Uspostavljanje rent a bike sistema ○ ROSEB inicijativa - trilateralna mreža za prekograničnu saradnju u turizmu – "ROSEB Inicijativa". ○ Regionalno brendiranje
<p>Ostvareni rezultat u 2018.</p> <p>Očekivani rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pružena podrška za najmanje 3 projekata

Ostvareni rezultati:

- Pružena podrška za 7 projekata

3. Priprema i implementacija drugih projekata

Opis potrebe

RARIS je nastavio da radi na pripremi različitih predloga projekata u skladu sa potrebama regiona i mogućnostima za obezbeđivanje sredstava za njihovu implementaciju.

Aktivnost

RARIS je tokom 2018 pripremio 17 projekata:

1. „Znanje za razvoj“, konkurs RAS-a za unapređenje saradnje i podizanje kapaciteta na regionalnom i loklanom nivou - odobren
2. Izrada prethodne studije izvodljivosti uspostavljanja rečne linije Beograd - Đerdap. Konkurs Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija za projekte razvoja turizma - odbijen
3. „Jačanje kapaciteta za razvoj turizma u istočnoj Srbiji“. Konkurs Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija za projekte razvoja turizma - odobren
4. „Iron Gate Renewable Energy Initiative“ – INTEREG IPA Program prekogranične saradnje Rumunija – Srbija -odbijen
5. „Improving tourism in Trilateral tourist destination (the regions of Mehedinti, Bor and Vidin)“ - INTEREG IPA Program prekogranične saradnje Rumunija – Srbija - odbijen
6. „Soil preservation initiative now! SPIN“ - INTEREG IPA Program prekogranične saradnje Bugarska – Srbija - odobren
7. „Renewable Energy for Smart Growth and Protected Environment“ - INTEREG IPA Program prekogranične saradnje Bugarska – Srbija - odbijen
8. „Joint Mobility for Tourism Labour Market“ - INTEREG IPA Program prekogranične saradnje Rumunija – Srbija - odbijen
9. „Introducing Sustainable Mobility in the Cross Border Area Mehedinti – Bor“ - INTEREG IPA Program prekogranične saradnje Rumunija – Srbija - odbijen
10. „Smart Cross-border Youth Employment Initiative“ - INTEREG IPA Program prekogranične saradnje Rumunija – Srbija - odobren
11. „Evaluation and optimization of ecosystem services for the safeguarding of archaeological heritage“ – ECOSERVISAFE – Interreg Adrion (Adriatic-Ionian) - na čekanju
12. „Conserving, protecting, promoting and developing natural and cultural heritage“ – CONNECTA – Interreg Adrion (Adriatic-Ionian) - na čekanju
13. „Paths toward enhanced experience and improved management of cultural heritage through innovative cooperative practices“ – Adrion Siedeways – Interreg Adrion (Adriatic-Ionian) – na čekanju
14. „Promote and support circular economy in Adrion region for the benefit of landscape preservation“ - CIRCULAR LANDSCAPES – Adrion Siedeways – Interreg Adrion (Adriatic-Ionian) - na čekanju
15. Via East Serbia (RCC – Regional Cooperation Cancil) - odbijen
16. Network of European Remote Rural Ares – NERRA – EUFC – Network of Towns -odbijen
17. Regional platform for the support of rural tourism“ – UNDP - odobren

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat: Pripremljeno najmanje 5 međuopštinskih ili regionalnih projekata.

Ostvareni rezultat: Pripremljeno 17 predloga projekata. Od njih 17:

- odobrena za finansiranje njih 5

- odbijena za finansiranje su 8
- na čekanju je 4 projekata

4. Podrška MSPP sektoru

U 2018. godini podrška MSPP sektoru je bila ponuđena kroz sledeće programe:

- a) Podrška početnicima u biznisu - START UP
- b) Program Inovativnim MSPP
- c) Mentoring preduzeća
- d) Podrška MSPP za subvencionisane kredite
- e) Podrška izvozno orijentisanim preduzećima – RAS
- f) Pružanje informacija
- g) Konsalting
- h) Obuke
- i) Program podrške razvoju konkurentnosti malih i srednjih preduzeća i preduzetnika
- j) Promocije
- k) Program podrške ženskom preduzetništvu

Napomena:

Programi rada sa MSPP sektorom u 2018. godini bili su usaglašeni sa planom i programom rada Ministarstva privrede Republike Srbije i Razvojne agencije Srbije (RAS). Odluka o usvajanju nacionalnog Programa rada za 2018. godinu donešena je krajem marta meseca 2018. godine.

Ova grupa aktivnosti je bila u najvećoj meri podržana sa nacionalnog nivoa kroz tzv „Standardizovani set usluga“ - SSU. Standardizovani set usluga za akreditovane regionalne razvojne agencije predstavlja pet grupa standardizovanih usluga, i to:

- 1) informacije
- 2) obuke
- 3) konsalting
- 4) promociju
- 5) Mentoring

Neposredni korisnici sredstava mogu bile su isključivo akreditovane regionalne razvojne agencije (ARRA), koje je akreditovala Nacionalna agencija za regionalni razvoj (u daljem tekstu: Nacionalna agencija) u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju ("Službeni glasnik RS", br. 51/09 i 30/10) i Uredbom o utvrđivanju uslova, kriterijuma i načina akreditacije za obavljanje poslova regionalnog razvoja i oduzimanja akreditacije pre isteka roka na koji je izdata ("Službeni glasnik RS", br. 74/10 i 4/12).

Program sprovodi Ministarstvo privrede u saradnji sa RAS. Finansijska podrška preduzetnicima realizovana je kroz programe Ministarstva privrede. Kroz te programe na teritoriji Borskog i Zaječarskog okruga su opredeljena sredstva za 6 preduzetnika u ukupnom iznosu od preko 15.343.953 dinara. Za određene pozive nije ispunjen planiran broj prijava (aplikacija) zbog odustajanja određenog broja preduzetnika. Do odustajanja je došlo zbog nemogućnosti ispunjavanja uslova konkursa. Neispunjenje planiranog u programima popravila je velika zainteresovanost MSPP za Program subvencionisane nabavke opreme gde je 4 MSPP dobilo subvencionisane kredite.

a) Podrška početnicima u biznisu – START UP

Opis potrebe
U oblasti istočne Srbije trenutno posluje preko 7.500 preduzetnika i pravnih lica. Zbog teških uslova poslovanja taj broj je u blagom opadanju, tako da se najveći deo aktivnosti vezanih za podršku MSP sektoru bazira na pomoći mladim preduzetnicima i ljudima koji bi da počnu biznis i olakšavanju pristupa „START-UP“ kreditima Fonda za razvoj Republike Srbije i subvencijama za samozapošljavanje NSZ (Nacionalne službe za zapošljavanje). Projekat se realizuje u saradnji sa Razvojnou Agencijom Srbije (RAS) koja će pružati sve potrebne informacije i pomoć u vezi realizacije aktivnosti i upravljati procesom finansiranja i nadzora realizovanih aktivnosti.
Ostvareni rezultat u 2018.
Očekivani rezultati: <ul style="list-style-type: none"> • Promovisanje samozapošljavanja kroz počinjanje sopstvenog biznisa kao jedan od modela za rešavanje problema nezaposlenosti u regionu Istočne Srbije • Održano 5 obuka za izradu biznis plana za „Start-Up“ kredite i subvencije NSZ • Preko 50 lica zainteresovanih za počinjanje sopstvenog biznisa obučeni za izradu biznis plana za „Start –UP“ kredite i subvencije NSZ • Pružena podrška u pripremi aplikacija za preko 5 zahteva za „Start-Up“ kredite Ostvareni rezultati: <ul style="list-style-type: none"> • Samozapošljavanja kroz počinjanje sopstvenog biznisa kao jedan od modela za rešavanja problema nezaposlenosti u regionu istočne Srbije promovisano kroz držanje promocija, konferenciju za medije i u javnim nastupima • Održano 17 obuka za početnike u biznisu – Start Up • Obučeno 241 lice zainteresovano za započinjanje sopstvenog biznisa i za izradu biznis plana za „Start –UP“ kredite i subvencije NSZ • Pružena pomoć za izradu 17 biznis planova za kredite Fonda za razvoj i subvencije NSZ Napomena: Povećan broj obuka za početnike rezultat je dobre saradnje sa NSZ – filijala Bor i Zaječar.

b) Program Inovativnim MSPP

Opis potrebe
Nizak nivo inovativnih brzorastućih preduzeća je takođe jedan od registrovanih problema preduzeća koja posluju na teritoriji Istočne Srbije. Ovaj problem je izazvan i nedostatkom znanja i informacija i nedostatkom finansijskih sredstava u cilju brzog razvoja i uvođenja inovacija. Kroz konkurs na nacionalnom nivou, koordiniran od strane RAS, omogućice se pružanje podrške kod uspešnih malih i srednjih preduzeća putem finansijske pomoći.
Očekivani rezultat u 2018.
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoć u pripremi prijava za konkurs za razvoj inovativnosti • Najmanje 1 odobren zahtev sa ukupnom vrednošću od preko 200.000 dinara. Ostvareni rezultat u 2018. <ul style="list-style-type: none"> • U 2018. godini nije raspisan poseban poziv za podršku inovativnim preduzećima.

c) Mentoring preduzeća

Opis potrebe
U okviru programa nefinansijske podrške preduzećima i preduzetnicima Mentoring preduzeća predstavlja veoma bitnu aktivnost čiji je cilj direktna konsultantska pomoć u podizanju nivoa

kvaliteta rada i poslovanja. U zajedničkom radu preduzetnika i mentora realizuju se aktivnosti koje podižu konkurentnost i omogućavaju produktivnije i efikasnije poslovanje preduzeća. Kroz konkurs na nacionalnom nivou, koordiniran od strane RAS, omogućiće se pružanje podrške malih i srednjih preduzeća putem nefinansijske pomoći.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Pružena pomoć u pripremi 6 zahteva za mentoring
- Pružena usluga mentoringa izabranim preduzetnicima prema prethodno utvrđenoj dinamici.

Ostvareni rezultat:

- Pružena podrška u pripremi 7 zahteva za Mentoring u okviru SSU 2018. Odobreno 7 mentoringa u ukupnom trajanju od 190 sati.
- Pružena usluga mentoringa 7 MMSPP u okviru SSU u periodu od septembra do decembra 2018 u ukupnom trajanju od 190 sati.
- Pružena usluga mentoringa za 51 korisnika, potencijalna i postojeća MMSPP sa više od 600 sati rada na terenu u okviru projekta "Podrška za budućnost" (Sokobanja, Knjaževac).

d) Podrška MSPP za subvencionisane kredite

Opis potrebe

Kod većeg dela MSP sektora koji posluje na teritoriji istočne Srbije primećeno je da svoje poslovanje uglavnom formiraju u lokalnim okvirima i da veoma mali broj preduzetnika i preduzeća posluje sa lakoćom i bez problema. Subvencionisani krediti za poslovanje kao podrška države, dobar su način da se prošire kapaciteti, zanovi oprema, proširi tržište.

Očekivani rezultat u 2018.

- Promocija programa subvencionisanih kredita za MSPP sektor
- Pružena podrška u pripremi bar 3 aplikacije za subvencionisane kredite koje plasira Ministarstvo privrede preko Fonda za razvoj, RAS i komercijalnih banaka.

Ostvareni rezultat u 2018.

- Održane 2 promocije programa u regionu
- Pružena podrška u pripremi 3 aplikacije za konkurse Fonda za razvoj i RAS
- U istočnoj Srbiji odobreno ukupno 4 kredita za MSP sa subvencijom od 25%, u iznosu od 12.712.235 dinara. Od odobrenih 2 preduzeća koristila usluge RARIS-a.

e) Podrška izvozno orijentisanim preduzećima – RAS

Opis potrebe

U okviru redovnih aktivnosti usmerenih na podršku MSP sektoru ove godine se očekuje nova verzija programa pružanja podrške preduzećima i preduzetnicima koji su izvozno orijentisani. Podrška bi trebalo da bude pružena kroz aktivnosti novoosnovane Razvojne agencije Srbije - RAS. Iskustva pokazuju da ovaj vid podrške još uvek nije dovoljno prepoznat među većim brojem preduzetnika i da se ne koristi u pravoj meri.

Očekivani rezultat u 2018.

- Promovisani programi podrške izvozno orijentisanim preduzećima
- Pružena pomoć u pripremi aplikacija za najmanje 5 zainteresovanih preduzetnika i preduzeća

- Odobren najmanje 1 zahtev za pružanje podrške izvozu
- Ostvareni rezultati u 2018.**
- Održane 2 promocije programa u regionu
  - U 2018. godini program podrške izvozu orijentisanim preduzećima realizovana je kroz program konkurentnosti. Nije bilo zainteresovanih MMSPP za ovu aktivnost.

f) Pružanje informacija

Opis potrebe

Ova usluga obuhvata pružanje informacija MSPP u vezi sa:

- 1) Start-up, odnosno svim neophodnim informacijama vezanim za počinjanje poslovanja;
- 2) nacionalnim programima za podršku MSPP;
- 3) dostupnim izvorima finansiranja (domaćim i stranim) za MSPP;
- 4) pravnim propisima i obavezama MSPP, porezima i taksama, kao i obaveznim formularima;
- 5) informacijama koje se mogu dobiti kroz Projekat „Evropska mreža preduzetništva“ (EEN mrežu) - uslovi za izvoz na inostrano tržište, tehnička pravila i tehnički standardi, transfer tehnologija i znanja, i dr;
- 6) udruživanjem MSPP – formiranje i rad klastera, udruženja i zadruga;
- 7) inovacijama, zaštitom intelektualne svojine;
- 8) standardima kvaliteta;
- 9) mogućnostima stvaranja poslovnih partnerstava;
- 10) informacijama o specijalizovanim uslugama – upućivanje na specijalizovane pružaoce usluga;
- 11) informacijama o poslovnim i inovativnim inkubatorima;
- 12) drugim informacijama od značaja za poslovanje sektora MSPP

Očekivani rezultat u 2018.

1. Redovno pružanje informacija RARIS bazi MSPP koja sadrži više od 1000 ažuriranih kontakata
2. Redovno prosledjivane informacije MSPP sektoru

Ostvareni rezultati u 2018.

- Redovno informisana baza preduzetnika o aktuelnim dešavanjima u oblasti preduzetništva telefonom, elektronskom poštom, nastupom u medijima i ličnim kontaktom

g) Konsalting

Opis potrebe

Konsalting se bavi direktnom podrškom preduzetnicima u pripremi dokumentacije za apliciranje na konkurse za dodelu finansijskih sredstava, rešavanju problema u poslovanju, povezivanju sa potencijalnim poslovnim partnerima i institucijama, uvođenju inovacija u poslovanje.

Očekivani rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Pružen konsalting za najmanje 40 MSPP sa preko 100 sati provedenih na terenu

Ostvareni rezultati u 2018.

- Pružen konsalting za preko 60 potencijalnih i postojećih MMSPP sa preko 220 sati provedenih na terenu - 9 MMSPP sa 20 sati konsaltinga kroz SSU 2018, a 51 MMSPP sa preko 200 sati konsaltinga kroz projekat "Podrška za budućnost".

h) Obuke

Opis potrebe
<p>Tokom 2018-te obuke koje RARIS pruža postojećim i potencijalnim MSPP su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) kako započeti sopstveni biznis – start up paket (u trajanju od dva dana); 2) priprema biznis plana i poslovanje sa bankama (u trajanju od dva dana); 3) pregled standarda kvaliteta i zaštite životne sredine (u trajanju od dva dana); 4) finansijsko upravljanje (u trajanju od dva dana); 5) inovacije – uvod (u trajanju od jedan dan); 6) izvoz – za one koji prvi put izvoze (u trajanju od dva dana); 7) priprema za jedinstveno evropsko tržište (u trajanju od jedan dan); 8) marketing i prodaja (u trajanju od dva dana); 9) informacione tehnologije i poslovanje (u trajanju od jedan dan) 10) investiciona spremnost (u trajanju od dva dana) 11) Elektronsko poslovanje (u trajanju od 1 dan). <p>Navedene obuke vrše se po unapred utvrđenoj metodologiji RAS.</p>
Očekivani rezultat u 2018.
<p>Očekivani rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizovano je više od 15 obuka sa više od 150 korisnika
Ostvareni rezultati u 2018.
<p>Realizovano 34 obuka sa 525 polaznika, u sledećim kategorijama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17 obuka za početnike u biznisu sa 241 polaznikom (Obuke SSU, modul 1). • 6 obuka za početnike u biznisu i izradu biznis plana sa 145 polaznika • 11 Poslovnih obuka sa 139 polaznika

i) Program podrške razvoju konkurentnosti malih i srednjih preduzeća i preduzetnika

Opis potrebe
<p>U današnjim uslovima poslovanja ukazala se potreba podršci sektoru MSPP u podizanju nivoa konkurentnosti sprovođenjem seta različitih aktivnosti. Ovaj program je osmišljen kao način da se finansijski pomogne sprovođenje određenog seta aktivnosti definisanog uslovima konkursa.</p>
Očekivani rezultati u 2018.
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoć u pripremi najmanje 10 aplikacija za učešće na konkursu. • Odobreno najmanje 2 aplikacije u vrednosti od najmanje 500.000 dinara.
Ostvareni rezultati u 2018.
<ul style="list-style-type: none"> • Promovisan program kroz promociju programa RAS i MPRS i • Pružena pomoć u pripremi aplikacija za 2 zainteresovana MSPP. Planirani rezultat u 2018. godini izostao usled nemogućnosti jednog dela zainteresovanih MMSPP da zadovolje uslove konkursa, kao i nespremnosti da izdvoje potrebno vreme za pripremu aplikacije. • Odobrene 3 aplikacije u vrednosti od 3.636.968 dinara

j) Promocije

Opis potrebe
Promotivne aktivnosti, kao sastavni deo SSU paketa, realizuju se prema aktuelnim dešavanjima, raspisanim konkursima i redovnim aktivnostima RRA.
Očekivani rezultat u 2018.
Očekivani rezultat: <ul style="list-style-type: none"> • Realizovati najmanje 10 promocija prema unapred utvrđenoj metodologiji RAS • Informisati najmanje 150 direktnih učesnika promocija o aktuelnim dešavanjima u MMSPP sektoru.
Ostvareni rezultat u 2018.
<ul style="list-style-type: none"> • Održano 11 promocija • Informisano 186 direktna učesnika u aktuelnim dešavanjima u MMSPP sektoru

k) Program podrške ženskom preduzetništvu

Opis potrebe
U današnjim uslovima poslovanja sve je veća potreba da se ženskom preduzetništvu pruži podrška u podizanju nivoa konkurentnosti sprovođenjem seta različitih aktivnosti. Ovaj program je osmišljen kao način da se finansijski pomogne sprovođenje određenog seta aktivnosti definisanog uslovima konkursa.
Očekivani rezultati u 2018.
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoć u pripremi najmanje 5 aplikacija za učešće na konkursu • Odobreno najmanje 2 aplikacije u vrednosti od najmanje 300.000 dinara.
Ostvareni rezultati u 2018.
<ul style="list-style-type: none"> • U 2018. godini nije objavljen poseban poziv za podršku ženskom preduzetništvu.

5. Implementacija projekata za koje je obezbedjeno eksterno finansiranje

Planirano je da RARIS u 2018-toj radi na minimum 3 eksterno finansiranih projekta, a radilo se na 8 projekata koji su eksterno finansirani.

To su sledeći projekti:

I Program podrške izvozu MMSPP u Rumuniju i Makedoniju. Ovaj projekat je realizovala Jugoistočna razvojna mreža u konzorcijumu sa Agencijom za regionalni razvoj Rasinskog Okruga a i RARIS-om kao jednim od partnera. Projekat je finansiran od strane RAZVOJNE AGENCIJE SRBIJE – RAS u okviru svog Programa podrške projektima za unapređenje ekonomskog razvoja u 2017. godini.

Kroz projekat je izrađena Studija „Sektorska analiza izvoznog potencijala MMSPP u Rumuniju i Makedoniju“ koja je analizirala potencijale MMSPP za izvoz na ova tržišta. Za tržište Rumunije studija je definisala 7 najperspektivnijih sektora i još 23 sektora koji predstavljaju sekundarne potencijale za unapređenje izvoza. Za tržište Makedonije je definisano čak 8 najperspektivnijih sektora za izvoz i još 22 sektora od sekundarnog značaja. MMSPP iz ovih sektora će biti kasniji direktni korisnici projekta.

U okviru projekta je izrađena su i dva Vodiča: Vodič za izvoz u Rumuniju i Vodič za izvoz u Makedoniju koji predstavljaju praktičane alate i bazu za dalju edukaciju i osposobljavanje sektora MMSPP u pravcu razvijanja izvoza na ova tržišta. Kroz projekat je realizovano 10 obuka o mogućnostima, koracima i procedurama za pripremu izvoznih aktivnosti za preko 200 predstavnika MMSPP-a na teritoriji okruga koje pokriva Jugoistočna Razvojna Mreža i cijom za regionalni razvoj Rasinskog Okruga.

II Projekat "Istočna Srbija nastavlja ka EU" je peta faza implementacije inicijative "Aktivna istočne Srbije na putu ka EU" koju RARIS sprovodi od 2015-te godine. Realizuje se na celoj teritoriji istočne Srbije (Borski i Zaječarski okrug) i nastoji da uključi sve grupe društva da prate proces pridruživanja naše zemlje članstvu EU. Cilj je da se naprave preporuke o tome šta je to što je istočnoj Srbiji bitno u procesu pregovora u oblasti poljoprivrede, zaštite životne sredine i turizma. Na izradi preporuka rade 2 Radne grupe u okviru Regionalne EU platforme istočne Srbije:

- Radna grupa za poljoprivredu i ruralni razvoj,
- Radna grupa za zaštitu životne sredine,

Radne grupe sastavljene su od po desetak stručnjaka iz ovih oblasti. Regionalna EU platforma usvaja preporuke i one bivaju prosleđene institucijama koje se bave ovim procesom. Ovaj projekat RARIS realizuje sa Fondacijom za otvoreno društvo - FOD i u njegov rad mogu da se uključe svi koje ova tema interesuje.

U 2018-toj, okviru pete faze ovog projekta održano je: 1 Info dan, 2 dvodnevne obuke, 2 sastanka regionalne EU platforme, 4 sastanka radnih grupa. Takođe, organizovani su i zajednički događaji sa sličnim inicijativama. Kroz ove aktivnosti i događaje na temu učešća istočne Srbije u procesu EU integracija učestvovalo je 258 ljudi.

Regionalna EU platforma i radne grupe su dodatno proširile članstvo i broje preko 160 učesnika. Prijava za učešće u radnim grupama, informacije o projektu i Regionalnoj EU platformi dostupne na <http://raris.org/index.php/istocna-srbija-na-putu-ka-eu-vesti>

III „Jačanje kapaciteta za razvoj turizma u istočnoj Srbiji“ je projekat koji je kofinansiralo Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija. Parteri su: RARIS, Klaster ruralnog turizma Čarolija istoka i 8 TO istočne Srbije.

Kroz projekat je u Zaječaru realizovana obuka za pisanje projekata iz turizma sa 28 učesnika. U Brestovačkoj banji je realizovana obuka „Teritorijalni marketing i regionalno brendiranje“ uz učešće 34 turistička poslenika, a u Kladovu je održan Trening za razvoj planinskog turizma na kome je bilo 27 učesnika.

Kroz projekat su pripremljena dva projekta iz turizma od značaja za regionalni razvoj kojima će se moći konkurisati kod domaćih i stranih donatorskih programa za dobijanje sredstava za njihovu realizaciju.

IV Transdanube.Pearls - Network for Sustainable Mobility along the Danube (Mreža za održivu mobilnost u regionu Dunava) je projekat koji se realizuje kroz programa Interreg Danube Transnational Programme i koji je započeo 01.01.2017 a realizovaće se do 30.06.2019. U projektu učestvuje 15 partnera iz devet zemalja: Nemačka, Austrija, Mađarska, Slovenija, Hrvatska, Srbija, Bugarska, Rumunija, Moldavija, a RARIS je partner na projektu.

Glavni cilj projekta Transdanube.Pearls je uspostavljanje mreže destinacija (bisera Dunava) posvećenih održivom transportu za turiste i stanovnike duž Dunava, koji će podržati saradnju između različitih aktera iz turizma i saobraćaja. Ova mreža će povećati vidljivost destinacija i omogućiti posetiocima jedinstvenu priliku da putuju duž Dunava koristeći održive vidove transporta.

Projekat Transdanube.Pearls zvanično je započeo 1. januara 2017. godine. Kick-off konferencija, zajedno sa dvodnevним partnerskim sastankom održana je u Beogradu u periodu od 27. februara do 1. marta 2017. godine.

U drugoj godini realizacije projekta, RARIS-ov projektni tim je glavni fokus imao na završetku izrade dva dokumenta: Studija izvodljivosti za uspostavljanje sistema za iznajmljivanje (e) bicikala u Istočnoj Srbiji i Biznis plan za informacione centre za mobilnost, odnosno na izradi (SRTMP) – Strateškog plana održive mobilnosti za opštinu Kladovo sa osvrtom na širi region Đerdapa.

Opština Kladovo je potpisala "Viziju održive mobilnosti u turizmu Dunavskog regiona" 23. novembra 2018. godine i time se obavezala na održivi razvoj mobilnosti u regionu Dunavskog regiona. Istog dana u Kladovu je zvanično počeo sa radom Info centar za mobilnost. Info centar je takođe zvanično počeo da radi u Donjem Milanovcu 21. decembra. Informacioni centri za mobilnost deluju u okviru već postojećih turističkih info centara.

U okviru aktivnosti na širenju znanja o održivoj mobilnosti, održano je i višetreninga za predstavnike lokalnih samouprava i turističkih organizacija

V Active Home

Activation of Homelles (ActiveHome) je projekat koji se realizuje u okviru Intrreg Danube Transnacionalnog programa. Osmišljen je za pripremu strateških i makro-regionalnih koncepata za dalju primenu u nekom od instrumenata EU (CEF, EIB, Horizon 2020, Erasmus+, LIFE itd.)

Vodeći partner na projektu je slovenačka regionalna razvojna agencija iz Celja (RASR – Regionalna agencija Savinjske regije), a partneri na projektu su Grad Zagreb i RARIS. Projekat je započeo 1.9.2018 i predviđeno je da traje maksimalno godinu dana. Svrha projekta je priprema glavnog projekta – poboljšanje kvaliteta javnih usluga optimiziranjem upravljanja sa fokusom na beskućnike.

Glavne aktivnosti projekta su fokusirane na izradi 3 dokumenta – outputa:

1. Izveštaj o stanju u predmetnoj oblasti
2. Izrada radnog plana (plana aktivnosti za pripremu glavnog predloga projekta)
3. Izveštaj o mogućim izvorima finansiranja.

VI Carpathians Connect je projekat koji se realizovao u okviru Interreg-IPA Programa prekogranične saradnje Rumunija-Srbija. Projekat su realizovali RARIS i Rumunska asocijacija za inovacije i transfer tehnologija – filijala Mehedinci iz Turnu Severina u periodu od 18 meseci tokom 2017 i 2018 godine

Projektom su se želele prevazići prirodne i kulturne, geografske i jezičke barijere, kako bi se granica pretvorila iz linije razdvajanja u mesto za komunikaciju i saradnju.

U okviru projekta formirana je mreža zainteresovanih strana za razvoj planinskog turizma, izrađen je dokument o trenutnom stanju planinskog turizma u okruzima Caras-Severin i Mehedinti u Rumuniji i Borskom okrugu u Srbiji, izrađena je Studija razvoja održivog planinskog turizma u Karpatskom prekograničnom području Rumunije i Srbije, održane su javne debate na temu planinskog turizma i treninzi za zainteresovane koji se bave ili nameravaju da se bave planinskim turizmom.

Na osnovu izrađenih dokumenata i analiza na sastancima i debatama, definisani su prioritetni koraci aktera u planinskom turizmu koji se ogledaju u identifikaciji, pripremi i realizaciji zajedničkih prekograničnih projektata iz oblasti planinskog turizma. Zbog toga je i pripremljen "Priručnik za identifikovanje prekograničnih projekata održivog planinskog turizma", koji je uglavnom usmeren ka EU fondovima i njihovim principima i uobičajenim pravilima. Ovo je jedini Priručnik ovoga tipa koji je pripremljen na srpskom jeziku. Ovaj Priručnik daje smernice za kretanje od početne ideje za neki projekat, preko konkurisanja za EU fondove i realizacije, do zatvaranja projekta i povraćaja utrošenih finansijskih sredstava.

VII DIY-ACCEL - Piloting of Danube and Ionian Youth Entrepreneurship Acceleration je projekat realizovan u okviru programa Danube Strategic Project Fund (DSPF). Projekat je finansiran od strane fonda EU i grada Beča. Nosilac projekta bila je Business Support Centre for Small and Medium Enterprises-Ruse iz Bugarske, a drugi partner na projektu bila je Institute for Research & Technology - Thessaly (I.RE.TE.TH.) / Centre for Research & Technology Hellas (CE.R.T.H.) iz Grčke.

Cilj je bio da se poveća interesovanje mladih za preduzetništvo i pokaže put ka uspešnom finansiranju projekata za mlade. Specifični ciljevi su bili da se istraže programi za ubrzanje start-up projekata u različitim zemljama koji su pogodni za mlade, da se razviju alati za samo-obuku i mentorstvo i da se poveća spremnost mladih preduzetnika da koriste akcelerateore kao izvor finansiranja.

RARIS je kao partner bio zadužen da istraži postojanje akceleratora za podršku biznisu u Sloveniji, Hrvatskoj Nemačkoj i Srbiji. Istraživanje je vršeno putem interneta i istraživanjem je obuhvaćeno desetak akceleratora. Urađena je detaljna analiza 5 Akceleratora po uputstvima i zahtevima projekta: ABC Accelerator SLO; Impact Hub Belgrade SER; StartLabs SER; TechFounders GER; The Founder Institute CRO. Kroz projekat je izrađen alat za samoproveru biznis ideja mladih, održane su radionice za mlade zainteresovane da se uključe u projekat, raspisan je konkurs za inovativne ideje timova mladih. Za ovu aktivnost je u Srbiji interesovanje pokazalo 10 timova, na konkursu je učestvovalo 6 timova, a 5 najboljih je i finansijski podržano dodatnim satima mentoringa i izradom promo filmova. Predstavnici 3 najbolja tima imali su priliku da svoje ideje prezentuju i na Demo danu u Solunu (Grčka) u decembru 2018. godine. Najveće interesovanje za učešće u aktivnostima projekta iskazali su studenti Tehničkog fakulteta u Boru i učenici srednje Tehničke škole u Zaječaru.

VIII Znanje za razvoj

Znanje za razvoj je projekat jačanja kapaciteta u istočnoj Srbiji koji se realizuje u okviru Programa Razvojne agencije Srbije za unapređenje saradnje i podizanje kapaciteta na regionalnom i lokalnom nivou. Nositelj projekta je RARIS sa opštinama Knjaževac i Boljevac kao partnerima.

Projekat obuhvata istočnu Srbiju, sa svoja dva okruga, Borskim i Zaječarskim i unapređuje ekonomski i regionalni razvoj kroz jačanje međuinstitucionalne saradnje i kapaciteta ARRA, JLS i KLER.

U okviru projekata je realizovanostudijsko putovanje na temu „Uloga JLS u pripremi i implementaciji lokalnih i regionalnih razvojnih projekata“ u Sloveniju kao i više radionica. U toku je izrada analiza potreba za unapređenjem preduzetničke infrastrukture u istočnoj Srbiji

U toku je sprovođenje aktivnosti koje se odnosi na izradu osam razradjenih ideja projekata (Project Fiche) i to:

- 4 razrađene ideje projekta (Project Fiche) za lokalne projekte od značaja za regionalni razvoj
- 4 razrađene ideje projekta (Project Fiche) za razvoj preduzetničke infrastrukture

Preostale aktivnosti koje će biti realizovane u 2019. godini su organizacija i realizacija studijskog putovanja na temu „Primeri dobre prakse projekata razvoja preduzetničke infrastrukture i finalne konferencije/foruma „Međusektorsko partnerstvo za razvoj istočne Srbije“.

6. Promocija mogućnosti investiranja u region

Opis potrebe
<p>Nizak nivo investiranja u region značajno usporava razvoj regiona. Ovaj problem ima više uzroka od kojih su najvažniji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loša saobraćana povezanost regiona sa glavnim koridorima • Lokalne samouprave još uvek nisu dobile pravo raspolaganja imovinom • Nizak nivo pripremljenosti projekata za investiranje • Region nije prepoznat kao investiciona destinacija <p>Sve ovo ukazuje na potrebu da se paralelno radi na nekoliko koloseka. RARIS će zajedno sa lokalnim samoupravama i privredom regiona pre svega radi na promociji mogućnosti investiranja u region.</p>
Aktivnost
<p>U toku 2018. godine glavne aktivnosti su bile:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stalna dopuna podataka na sajtu http://raris.org/invest - Pružanje podrške i pomoći zaposlenima iz lokalnih organizacionih jedinica za LER da unaprede svoje kapacitete na polju privlačenja direktnih investicija kroz korišćenje novih saznanja u okviru sektorske promocije investicionih potencijala - Koordinacija u objedinjavanju investicionih potencijala i projekata - Omogućavanje boljeg povezivanja regionalnih investicionih projekata sa bazom podataka na nivou države koju vodi RAS;

<ul style="list-style-type: none"> - Pomoć u pripremi i prezentaciji investicionih projekata. RARIS će u saradnji sa lokalnim organizacionim jedinicama za LER i u skladu sa eksternim mogućnostima finansiranja organizovati prezentacije pred potencijalnim investitorima; - Povećanje nivoa saznanja i interesovanja dijaspore u investicione potencijale T.K.
Ostvareni rezultat u 2018.
<p>Očekivani rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investicioni potencijali regiona dostupniji potencijalnim investitorima, <p>Ostvareni rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investicioni potencijali regiona dostupniji potencijalnim investitorima,

7. Lobiranje i zastupanje interesa

Opis potrebe
Nedovoljni uticaj regiona i opština na mestima gde se odlučuje.
Aktivnost
<p>RARIS je lobirao i zastupao interese svojih osnivača pred domaćim i međunarodnim interesnim grupama.</p> <p>Potrebe regiona su predstavljane različitim političkim, strukovnim i drugim grupacijama iz regiona i dobijena široka podrška za njihovu realizaciju. Potrebe i projekti regiona su predstavljeni na više skupova i u više prilika.</p> <p>RARIS je prepoznat kao primer dobre prakse saradnje lokalnih samouprava, biznisa i drugih organizacija na rešavanju regionalnih problema.</p> <p>RARIS je član Radnih grupa za programiranje programa prekogranične saradnje za novu finansijsku perspektivu EU za period 2014-2020 Bugarska – Srbija i Rumunija – Srbija. Tokom 2018-te godine RARIS je nastavio da radi na uspostavljanju bolje saradnje sa dijsporom u Austriji.</p> <p>Tokom 2018. RARIS je nastavio sa praksom aktivnog odnosa po javnošću i sa drugim partnerima, od opština preko različitih Ministarstava, i relevantnih međunarodnih organizacija i ambasada do vodećih firmi.</p> <p>U regionu se RARIS promovisao kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Održavanje konferencija za štampu • Emitovanja Saopštenja o važnim događajima • Gostovanja na lokalnim medijima • Predstavljanje projekata na lokalnim medijima, • Newsletter-a <p>WEB sajt RARIS-a www.raris.org je u 2018. imao 54.779 posetilaca. Newsletter RARIS-a je u 2018. imao 1 izdanje.</p> <p>RARIS je uspostavio dobru saradnju sa drugim Regionalnim razvojnim agencijama u Srbiji i sa njima formirao asocijaciju SARRA – Srpska asocijacija regionalni razvojnih agencija. Posebno je značajna saradnju koju RARIS ima sa drugim Regionalnim razvojnim agencijama iz statističkog regiona Južna i Istočna Srbija u okviru Asocijacije „Jugoistočna razvojna mreža“. Asocijacija ima za cilj da promoviše ravnomerni regionalni razvoj južne i istočne Srbije, dok će regionalne agencije za razvoj koje deluju na toj teritoriji - svojom</p>

međusobnom saradnjom, razmenom iskustava i umrežavanjem doprinosti ubrzanom regionalnom razvoju ovog dela Srbije, kao i čitave zemlje.

Osnivači asocijacije su:

- Regionalna razvojna agencija – "Jug" Niš
- Regionalna razvojna agencija "Braničevo – Podunavlje"
- Centar za razvoj Jablaničkog i Pčinjskog okruga
- RARIS, Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije

Razvojnoj agenciji Srbije je upućen predlog da se pomogne Programu implementacije Regionalnog prostornog plana Timočke Krajine koji je usvojen od strane Vlade Republike Srbije 21. jula 2011.

Kako je definisanu u poglavlju IV „INSTITUCIONALNO-ORGANIZACIONA, INFORMATIČKA I PROGRAMSKA PODRŠKA SPROVOĐENJU PROSTORNOG PLANA“ regionalnog prostornog plana, u cilju uspešne podrške primeni Prostornog plana poslove praćenja ostvarivanja Prostornog plana u drugim planovima, programima, aktima i projektima i njihovu realizaciji trebalo bi da obavlja RARIS u koordinaciji sa Republičkom agencijom za prostorno planiranje, što će biti precizirano Programom implementacije Prostornog plana.

RARIS je posvetio pažnju i osetljivim društvenim pitanjima kao što su na primer: rodna ravnopravnost i zaštita životne sredine.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat:

- Problemi, potencijali i ideje istočne Srbije su postali dostupni većem krugu nosioca procesa odlučivanja u zemlji i šire

Ostvareni rezultat:

- Problemi, potencijali i ideje istočne Srbije su postali dostupni većem krugu nosioca procesa odlučivanja u zemlji i šire.

8. Edukacija i obuka

Opis potrebe

Edukacija i obuka je stalna aktivnost RARIS-a koja je i u protekloj godini uspešno realizovana u skladu sa evidentiranim potrebama za obukama i treningom od strane osnivača. Ove godine akcenat bio na treninge i obuke koji su namenjeni lokalnim samoupravama, javnom i NVO sektoru. Dominirale su teme vezane za poljoprivredu, razvoj turizma, upravljanje projektnim ciklusom, proces priključivanja Srbije EU i sl. Stalno je prisutna potreba da se sa edukacijama nastavi sa ovom i sa ostalim prepoznatim temama u skladu sa Programom sveobuhvatnog jačanja kapaciteta lokalnih samouprava u istočnoj Srbiji.

Aktivnost

RARIS je u 2018. organizovao različite obuke i treninge:

1. Debata: EU standardi u socijalnoj politici, u Zaječaru, 8. februara sa 32 učesnika, predstavnicima lokalnih samouprava i NVO sektorom
2. Obuka za LEADER u Zaječaru 2. februara sa 25 učesnika, predstavnicima lokalnih samouprava i NVO sektorom
3. „Edukacija za početnike u ruralnom turizmu“ 20 - 21. februar, 27-28 februar i 5-6 mart 2018 u Knjaževcu sa 15 učesnika, seoska turistička domaćinstva

4. „Edukacija za početnike u ruralnom turizmu“, 22-23 februar, 7 i 9 mart i 12-13 mart u Sokobanji sa 18 učesnika, seoska turistička domaćinstva
5. „Edukacija za početnike u poljoprivredi“, 22-23 februar, 7 i 9 mart i 14-15 mart u Knjaževcu, za 50 mladih poljoprivrednika
6. „Edukacija za početnike u poljoprivredi, 20 – 21 februar, 7 i 9 mart i 20 – 21 mart 2018 u Sokobanji za 46 mladih poljoprivrednika
7. Obuka na temu Upravljanje biorazgradivim i ambalažnim otpadom, u Knjaževcu 13 marta sa 35 učesnika predstavnika lokalnih samouprava, NVO sektorom i preduzetnicima
8. Gde smo u procesu pregovora za EU, u Zaječaru 29. marta sa 20 učesnika, predstavnici lokalnih samouprava i NVO sektor
9. Obuka za LEADER u Negotinu 22. maja sa 25 učesnika, predstavnicima lokalnih samouprava i NVO sektorom
10. Obuka o biorazgradivom otpadu u Zaječaru, 7. juna sa 32 učesnika, predstavnika lokalnih samouprava, NVO sektor i preduzetnici
11. Seminar o razvoju proizvoda avanturističkog turizma u pograničom regionu Srbija-Bugarska, 29. juna u Sokobanji sa 58 učesnika, preduzetnici u turizmu, turističke organizacije, NVO sektor, predstavnici lokalnih samouprava
12. Trening „Razvoj održivog planinskog turizma u prekograničnoj oblasti Rumunija - Srbija“, 2. jula u Brestovačkoj banji sa 34 učesnika, preduzetnici u turizmu, turističke organizacije, NVO sektor, predstavnici lokalnih samouprava
13. Trening „Razvoj održivog planinskog turizma u prekograničnoj oblasti Rumunija - Srbija“, 17. jula u Kladovu sa 27 učesnika, preduzetnici u turizmu, turističke organizacije, NVO sektor, predstavnici lokalnih samouprava
14. Trening „Upravljanje projektnim ciklusom, u Zaječaru 23-25 oktobra sa 28 učesnika, predstavnici lokalnih samouprava i NVO sektor

RARIS je u 2018 organizovao studijsko putovanje:

- 25- 28. 09. – Studijsko putovanje „Lokalni ekonomski razvoj – primer Hrvatske i Slovenije“ sa 8 učesnika, predstavnika lokalnih samouprava

Ostvareni rezultati u 2018.

Očekivani rezultati:

- Realizovano 6 treninga/seminara sa najmanje 120 učesnika
- Omogućeno učešće na najmanje jednom treningu u inostranstvu za predstavnike opština

Ostvareni rezultati:

- Realizovano je 14 treninga / seminara sa više od 400 učesnika
- Ove godine nije organizovano učešće predstavnika opština na treningu u inostranstvu, jer ni jedan program sa kojim je do sada takva saradnja ostvarivana nije nudio takvu mogućnost.
- Realizovano je studijsko putovanje sa 8 učesnika

9. Podrška Regionalnom razvojnom savetu

Po Zakonu o regionalnom razvoju (član 37) Regionalna razvojna agencija je privredno društvo ili udruženje osnovano za obavljanje poslova odnosno unapređenje regionalnog razvoja, koja je akreditovana, u skladu sa ovim Zakonom. Za region južne i istočne Srbije je po Zakonu predviđeno da se akredituju minimum tri Regionalne razvojne agencije.

Sredstva za rad, realizaciju razvojnih projekata i obavljanje poslova Regionalna razvojna agencija (član 38) obezbeđuju se iz:

- prihoda koje ostvari obavljanjem poslova;
- budžeta jedinica lokalne samouprave koje su osnivači Regionalne razvojne agencije
- donacija, sponzorstava, razvojne pomoći domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica;
- drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Po članu 39 istog Zakona Regionalna razvojna agencija obavlja sledeće poslove:

- učestvuje u pripremi i sprovođenju razvojnih dokumenata i prati njihovu realizaciju na nivou regiona i jedinica lokalne samouprave
- saraduje sa autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave u pripremi i primeni lokalnih razvojnih planova;
- predstavlja interes regiona u odnosima sa Nacionalnom agencijom za regionalni razvoj i u okviru svoje nadležnosti učestvuje u realizaciji usvojenih razvojnih dokumenata;
- priprema i sprovodi programe stručnog usavršavanja za potrebe razvoja privrednih društava i preduzetništva, razvoja infrastrukture i razvoja institucija i organizacija i za unapređenje kapaciteta jedinica lokalnih samouprava
- prati i sprovodi mere i realizuje razvojne projekte za koje je ovlašćena;
- obavlja poslove međunarodne, prekogranične i međuopštinske saradnje iz svoje nadležnosti;
- vodi informacioni sistem od značaja za regionalni razvoj jedinica lokalne samouprave
- obavlja i druge poslove u skladu sa osnivačkim aktom.

U skladu sa ovim opisom poslova je RARIS je 2012 i 2013-te radio na izradi Regionalne strategije razvoja za region južna i istočna Srbija. RARIS je imenovan za jednog od članova Radne grupe za izradu Regionalne strategije razvoja za region južna i istočna Srbija. RARIS učestvuje u pisanju same Strategije zajedno sa stručnjacima iz Projekta RSEDP 2. Ova Strategija se radi na osnovu člana 14. stav 7. Zakona o regionalnom razvoju ("Službeni glasnik RS", br. 51/09 i 30/10) i člana 42. stav 1. Zakona o Vladi ("Službeni glasnik RS", br. 55/05, 71/05 - ispravka, 101/07 i 65/08), i Uredbe o strukturi, metodologiji izrade, načinu usklađivanja razvojnih dokumenata, načinu sprovođenja javne rasprave, kao i načinu i rokovima izlaganja na javni uvid razvojnih dokumenata regionalnog razvoja

10. Jačanje kapaciteta RARIS-a

Opis potrebe
RARIS treba da ojača svoje kapacitete kako bi mogao da pruža bolje usluge svojim osnivačima.
Aktivnost
Jačanje kapaciteta RARIS-a se realizuje kroz sledeće aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> - Trening i obuka zaposlenih <ul style="list-style-type: none"> - Finansije (Finansijska analiza; Finansijski izveštaji; Bilansi; Racio analiza; Analiza kapitala; Analiza profitabilnosti; Novčani tokovi; Rizici; Rezerve; Budžetiranje; Diskontna stopa; Profitabilnost; Troškovi; Cena koštanja; Prelomna tačka; Master plan; EBCL) - 25-26.04. i 14-15.05. Beograd - Razvoj poslovnog modela – 21.06.2018. Beograd - Razvoj modela vrednosti - Dizajn predloga vrednosti – 22.06.2018. Beograd - Finansije za MSP – 28.06.2018. Beograd

- Razvoj kupaca i MVP - Razvoj kupaca, minimalni održiv proizvod i generisanje rasta – 29.06.2018. Beograd
- Kako prezentovati projekat/ideju/startap pred investitorom 05.07.2018.
- Ljudski resursi – 06.07.2018. Beograd
- ISO 9001 – Sistem menadžmenta kvalitetom – 06.09.2018. Beograd
- Upravljanje odnosima sa korisnicima i zadovoljstvo korisnika – 07.09.2018.
- ISO 45001 – Bezbednost i zdravlje na radu – 13.09.2018.
- ISO 14001 i HACCP – Zaštita životne sredine i Bezbednost hrane – 14.09.2018.
- Transparentno i odgovorno upravljanje Mreža za rural. Razvoj (NAGE) -23-25.09- Skoplje
- Obuka KAIZEN, JICA-RAS - 19-21.09.2018 - Beograd
- Zaposleni su učestvovali na Studijskim putovanjima u Sloveniju i Hrvatsku:
  - 23-24.03, Slovenija, upoznavanje sa primerima dobre prakse u Dolenjskoj
  - 25-28.09. „Lokalni ekonomski razvoj – primer Hrvatske i Slovenije“,

Sredstva za aktivnost trening i obuka zaposlenih su obezbeđena zahvaljujući RAS, Savetu Evrope i aktivnostima drugih organizacija sa kojima RARIS saraduje.

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultati su bili:

- Zaposlenima omogućeno učešće na najmanje 5 treninga ili obuka ili studijskih putovanja

Ostvareni rezultati su:

- Zaposleni su učestvovali na 13 treninga i dva studijska putovanja.